

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ
ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

6

1909

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ο ΕΚ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΣ ΥΑΛΕΑ

Ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν Βουρνεϊανῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου ([*Forshall*] Catalogue of manuscripts in the British Museum. New series. Ἐν Λονδίῳ. 1834 Τόμ. Β'. The Burneian manuscripts) εὔρηται ἐκδεδομένον μέρος τοῦ ἐν φ. 319^α τοῦ κώδικος 49, περιλαμβάνοντος τὰ Ὑπομνήματα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, σημειώματος τοῦ βιβλιογράφου, καθ' ὃ ὁ κωδὶξ ἐγράφη ὑπὸ Κωνσταντίνου Υἱαλέα τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονικῆς διὰ κόπου καὶ ἐξόδου τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Κερκύρας κυροῦ Εὐσταθίου τοῦ Λεωνάρδου. Τὸ σημείωμα τοῦτο ἀντιθαλὼν ἐν ἔτει 1876 εὔρον ἔχον πλήρες ὡδε· Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν θεῶ χάρις. Ἐτελειώθη ἐν μηνί Μαρτίῳ ἰνδ. ἡ' ἔτος ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ς' Ϟ' λη" διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου Υἱαλέα τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονικῆς διὰ κόπου καὶ ἐξόδου τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Κερκύρας κυροῦ Εὐσταθίου τοῦ Λεωνάρδου. Οὕτω δὲ μετὰ τινῶν μικρῶν διαφορῶν (Θεσσαλονικῆς - σϞλή) ἀνέγνω τὸ σημείωμα τοῦτο κατόπιν καὶ ὁ κ. Omont ἐν ταῖς Notes sur les ms. grecs du British Museum ἐν τῇ Bibliothèque de l'École des Chartes Τόμ. ΜΕ' (1884) σ. 338.

Ἐπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι Θεσσαλονικεῖς φέροντες τὸ αὐτὸ ἐπώνυμον Ὑαλέας καὶ πιθανώτατ' ἀνήκοντες εἰς τὸν αὐτὸν οἶκον, ὧν ἀρχαιότατος ὁ παπᾶς Ὑαλέας ὁ γράψας ἐν ἔτει 1281 τὸν ἐν τῇ παρὰ τὰς Σίρρας μονῇ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὑπ' ἀρ. 4 (11) κώδικα, περιέχοντα Δαβιδικοὺς ψαλμούς. Τοῦτον δὲ καὶ τοὺς ἄλλους γνωστοὺς ὁμωνύμους ἴδε ἀναγεγραμμένους

ὕπὸ τοῦ κ. Πέτρου Παπαγεωργίου ἐν Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Γ' (1894) σ. 320 κ. ἐ. Τούτων δ' ὁ Δημήτριος Ἰαλέας τοῦ ἔτους 1550, ὃν ὁ κ. Παπαγεωργίου παρέλαβεν ἐκ τῆς Παλαιογραφίας Gardthausen σ. 340, προσθετέον, ὅτι ἔγραψε κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος τὸν ὑπ' ἀρ. 41 κώδικα τῆς ἐν Μονάχῳ Βασιλικῆς βιβλιοθήκης, περιλαμβάνοντα ἔργα τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. Ἴδε *Hardt Catalogus codicum manuscriptorum graecorum bibliothecae Regiae bavaricae*. Ἐν Μονάχῳ. 1816 Τόμ. Α' σ. 215.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ δύο ἄλλοι ἄνδρες φέροντες τὸ αὐτὸ ἐπωνύμιον Ἰαλέας, διαλαθόντες δὲ τὸν κ. Παπαγεωργίου. Καὶ τὸν μὲν ἕτερον αὐτῶν γινώσκομεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Θεοδώρου Ὑρτακηνοῦ, ἀκμάσαντος ἀρχομένου τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος, ἰσως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ἀνδρονίκου Β' (1328-1341). Ἦτο δὲ λόγιος ἀνὴρ, περὶ οὗ λέγει ὁ Ὑρτακηνός, γράφων πρὸς τὸν Θεόδωρον Μετοχίτην· *Μουζάλων ἐκεῖνος, ὁ πρὶν μέγας μὲν λογοθέτης, εἶτα δὲ καὶ πρωτοβεσιάριος οὗ τὸν Ἰαλέαν, οὗχ ὁ κανικλείου (Νικηφόρος Χοῦμνος) Χαλκωματοπόπουλον βασιλικῶν σιτηρεσιῶν ἠξίωσαν*. Ἴδε ἐκδοσιν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ὑρτακηνοῦ παρὰ *La Porte du Theil* ἐν *Notices et extraits de la bibliothèque du Roi* Τόμ. Ε' (1798) σ. 709 κ. ἐ. καὶ Σ' (1800) σ. 1 κ. ἐ. Καὶ ἀλλαγῶς δ' ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Νικηφόρον Χοῦμνον λέγει· *Καὶ μὴν Ἰαλέας ἐκεῖνος διδάσκων τῶν βασιλικῶν προτιανείων ἀπεισιζέτω*. Ἐνθ' ἀν. σ. 37. Πρβλ. *Max Treu Maximi monachi Planudis epistulae*. Ἐν Βρεσλαυίᾳ. 1890 σ. 240.

Ἄλλος δ' Ἰαλέας εἶνε ὁ κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ζήσας Δημήτριος, πρὸς ὃν ἔχομεν δύο ἐπιστολάς ἑλληνικάς τοῦ Φραγκίσκου Φιλέλφου ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ *Legrand* (*Cent-dix lettres de François Filelfe*. Ἐν Παρισίοις. 1892), ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐστάλη ἐκ Φλωρεντίας τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1430 (ἐνθ' ἀν.

σ. 12 κ. ε.) ἢ δὲ δευτέρα ἐκ Σιένης τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1436 (ἐνθ' ἀν. σ. 28 κ. ε.). Ὁρθῶς δ' ὁ Legrand ἐνθ' ἀν. σ. 30 εικάζει, ὅτι ὁ Δημήτριος Ἰαλέας ἦτο Θεσσαλονικεὺς, κρίνων ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος σημειώματος τοῦ Βουρνείανου κώδικος, ὅπερ παραλαμβάνει ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Omont. Ὡς δ' ἐμφαίνεται ἐκ τῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ Φιλέλφου, ὁ Δημήτριος Ἰαλέας ἦτο ἀνὴρ λόγιος, τῷ δὲ 1436 εὑρίσκετο ἐν Βασιλείᾳ τῆς Ἑλβετίας, συμμετασχὼν ἰσως κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Legrand τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συνόδου ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Παλαιολόγου Η'. Ἀξία δὲ προσοχῆς εἶνε ἡ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ Φιλέλφου μνεῖα Θεοδώρου τινός ὡς διακομιστοῦ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς τοῦ Ἰαλέα. Δὲν πρέπει δὲ νὰ νομισθῇ, ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ. Καὶ εἶχε μὲν ἤδη γείνει ἤδη τελευτῶντος τοῦ Μαρτίου 1430 ἢ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλωσις τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ὁ Γαζῆς δὲν μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀμέσως μετ' αὐτὴν. Ὁ *Rapadopolí* (*Historia Gymnasii Patavini*. Ἐν Βενετίᾳ. 1726 Τόμ. Β' σ. 175) λέγει αὐτὸν μεταβάντα εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκ Θεσσαλονίκης τῷ 1443. Ἀλλ' ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων Κυριακοῦ τοῦ Ἀγκωνίτου (*Commentariorum Cyriaci Anconitani fragmenta notis illustrata*. Ἐν Πισαύρῳ. 1763 σ. 27) ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ Γαζῆς εὑρίσκετο ἐν Μεδιολάνοις ἤδη τὸν Νοέμβριον τοῦ 1442. Ἐκ δὲ τῶν λατινικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Φραγκίσκου Φιλέλφου (ἐκδ. Βενετίας Βιβλίον Δ' ἐπιστ. 20) γίνεται δῆλον, ὅτι ἔτι πρότερον, ἤδη τῷ 1440, ὤκει ἐν Τικίνῳ, ἤτοι ἐν Παβίᾳ. Ἀλλ' αὕτη εἶνε ἡ ἀρχαιότερα γνωστὴ μοι μνεῖα παρουσίας τοῦ Γαζῆ ἐν Ἰταλίᾳ.